

AL DENTE - 2007 - LESBRIEF ASIEL

SPECIALAAL VOOR 3P, 3Q, 3R

Toneelgroep Al Dente speelt

Asiel

een zeer vrije bewerking van Euripides' De kinderen van Herakles

INHOUD

- Toneelgroep Al Dente
- De klassieke tragedie
- Euripides, leven en werk
- Euripides en Al Dente
- Athene ten tijde van Euripides
- Inhoud van het stuk
- De bewerking: fragment 1
- De bewerking: fragment 2
- De bewerking: fragment 3

- Voorbereiding – *vóór de voorstelling*
- Verwerking (1) – *nà de voorstelling*
- Verwerking (2) – *recensie schrijven*

Voorstellingen

De Ware Liefde
Kagerstraat 1
Leiden
aanvang 20.30 uur

- do 8 november *try out*
- vr 9 november *try out*
- za 10 november *première*
- do 15 november
- do 16 november
- vr 17 november

Scheltema
Marktsteeg 1
Leiden
aanvang 20.30 uur

- wo 28 november
- do 29 november
- vr 30 november
- za 1 december

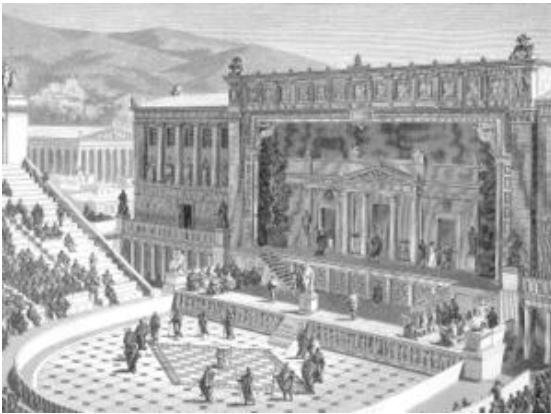
De leerlingen van 3P, 3Q en 3R mogen op donderdag 8 november gratis naar de eerste try-out. Een try-out is een voorstelling met alles erop en eraan, maar voor de spelers altijd heel lastig: een try-out staat aan het begin van een serie voorstellingen, in een fase waarin er nog veel zenuwen zijn en veel angst om wat er mis kan gaan. Als het goed is, merkt het publiek daar niks of weinig van. Het is allemaal óók een kwestie van bijgeloof, maar toch vinden de spelers het prettig om de eerste een of twee voorstellingen nog niet te spelen voor de pers en andere officiële genodigden: als die komen kijken, moeten de zenuwen helemaal wég zijn. De eerste try-out is dus een cadeautje voor 3P, 3Q en 3R: er werken veel leraren van het Visser mee (regie, spel, toneelbeeld, kostuums, enzovoort) en dit keer ook vier leerlingen. Dat maakt het allemaal heel speciaal natuurlijk. Omdat de leraren Nederlands het belangrijk vinden dat leerlingen kritisch naar kunst leren kijken (of het nou een boek is, een schilderij, een film, een toneelstuk of nog iets anders), hoort bij dit speciale toneelbezoek ook een verwerkingsopdracht voor Nederlands: een *recensie* schrijven. Die opdracht wordt beoordeeld met een ov-cijfer. Tot slot: veel plezier en veel aandacht bij de voorstelling en natuurlijk: succes met de opdracht.

TONEELGROEP AL DENTE

Toneelgroep Al Dente is in 1993 opgericht door oud-leerlingen van het Visser 't Hooft Lyceum te Leiden. Al Dente heeft de afgelopen jaren toneelklassiekers gespeeld (*Hamlet*, *Alkestis*) naast minder bekende stukken (*De moeder van Icarus*, *De zondagswandeling*). Kenmerkend voor Al Dente is de directe, confronterende manier van acteren, waarbij de acteurs zich niet verstoppen achter hun personage, en waarbij het proces - theater maken - zichtbaar blijft in het product - de voorstelling. 'Probeer het niet te zijn, probeer het te spelen' is dan ook het motto van regisseur Jos Nijhof. Al Dente is de vaste bespeler van het kleine theater De Ware Liefde aan de Kagerstraat 1 te Leiden (Visser 't Hooft Lyceum). De voorstelling *Asiel* wordt behalve in De Ware Liefde ook gespeeld in het Scheltemacomplex in Leiden.

DE KLASSIEKE TRAGEDIE

Sinds ongeveer 500 voor Christus werd elk jaar door de Atheense overheid een toneelwedstrijd uitgeschreven. De deelnemende schrijvers moesten vooraf de tekst van drie ernstige stukken (met een tragische afloop) inleveren en van één saterspel, een stuk met een veel vrolijker karakter. De schrijver zelf regisseerde zijn stukken en acteerde vaak ook mee. Opvoeringen vonden plaats in de open lucht: de rijen met zitplaatsen liepen in een halfronde vorm omhoog, met vooraan erezetels voor de hooggeplaatste personen.

De acteurs waren altijd mannen, drie in getal, die alle rollen speelden, óók de vrouwenrollen. Ze droegen kleurrijke kostuums, maskers en toneellaarzen met hoge zolen, waardoor ze ook voor de ver weg zittende toeschouwers (in sommige theaters waren dat er wel 15.000) goed zichtbaar bleven.

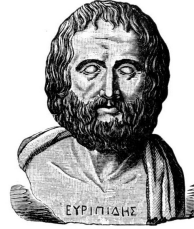
In elke Griekse tragedie is een *koor* aanwezig, bijvoorbeeld bestaande uit de burgers van een stad: het koor vervult de rol van een soort ideale toeschouwer, de partij die reageert op de gebeurtenissen en soms de goden om bijstand bidt. De Grieken vonden dat een tragedie, om geloofwaardig te zijn, binnen 24 uur, op één plaats met één bepaalde handeling moest plaatsvinden

(eenheid van *tijd*, *plaats* en *handeling*). Als gevolg van de eenheid van plaats ontstonden de *bodeverhalen*, waarin bijvoorbeeld verteld wordt over bloedige gebeurtenissen op het slagveld, zonder dat die gebeurtenissen zelf zichtbaar worden.

EURIPIDES, LEVEN EN WERK

Euripides (484-406 voor Christus) is de jongste van de drie grote tragediedichters uit de Griekse oudheid. De andere twee

zijn Aeschylus en Sophokles. Over zijn leven is niet veel bekend. Zeker is dat hij geboren is op het eiland Salamis en dat hij dankzij de adellijke afkomst van zijn moeder een goede opleiding

genoot. Ook staat vast, dat hij tweemaal trouwde, en dat hij telkens een ongelukkig huwelijksleven had. Het verhaal gaat, dat hij zijn eerste vrouw wegstuurde wegens ontrouw, en dat zijn tweede hem uit eigen beweging verliet.

Euripides heeft tussen de negentig en honderd toneelteksten geschreven, waarvan slechts zeventien tragedies bewaard zijn gebleven en één saterspel. Zijn bekendste stukken zijn: *Elektra*, *Medea*, *Hippolytos*, *Alkestis*, *Iphigeneia in Tauris*. Zijn werk laat invloeden zien van Socrates, de beroemde filosoof met wie hij volgens sommige bronnen zijn leven lang bevriend is geweest.

In het werk van Euripides wordt vooral de vernieuwende manier gewaardeerd waarop hij de menselijke karakters ten tonele voert, namelijk veel meer als gewone mensen dan als instrumenten in de handen van de goden. De goden blijven in zijn stukken meer op de achtergrond, de menselijke karakters staan centraal. Opvallend is verder, dat de teksten niet langer ontleend zijn aan de algemeen bekende mythen, maar dat ze vaak doorborduren op een enkele bijzonderheid daaruit.

Door Aristophanes en andere blijspel-dichters uit zijn tijd werd Euripides fel bekritiseerd, juist vanwege zijn vernieuwende opstelling. Uit verschillende bronnen blijkt, dat zijn stukken aanvankelijk niet veel succes hadden. Pas na zijn dood kregen ze de bewondering die ze verdienen. Zijn werk is in tientallen talen vertaald en duizenden keren opgevoerd. Twee jaar voor zijn dood gaf Euripides gehoor aan een uitnodiging van koning Archelaos van Macedonië om te komen werken aan zijn hof. Daar overleed hij, naar het schijnt in zeer dramatische omstandigheden. Hij zou, verstrooid en in gepeins verzonken, verscheurd zijn door de loslopende waakhonden van de Macedonische koning.

EURIPIDES EN AL DENTE

In november 2004 speelde Al Dente een eigen bewerking van Euripides' *Alkestis*. Veel meer dan *Asiel* leent *Alkestis* zich voor een benadering waarin ook de humor een kans krijgt. De recensent van het Leidsch Dagblad roemde dan ook de amusementswaarde van de voorstelling en het spelplezier van de acteurs. De opkomst van Herakles, plotseling tevoorschijn springend uit een houten kist, was een hilarisch moment dat tegelijk een inhoudelijke omslag in het verloop van het stuk teweegbracht.

Het verhaal van *Asiel* is serieuzer en minder sprookjesachtig. Maar vooral: het verhaal heeft een veel directere verbinding met de actualiteit. De kinderen van Herakles, hun grootmoeder en Iolaos, zijn te vergelijken met moderne asielzoekers. Om de verbinding met onze cultuur en de omstandigheden van onze tijd extra duidelijk te maken heeft Al Dente in het stuk een korte, maar belangrijke tekst opgenomen uit de bijbel (zie Mattheus 25, 35-36) en ook fragmenten uit de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948) en uit het Verdrag van Genève betreffende de Behandeling van Krijgsgevangenen (1949).

ATHENE TEN TIJDE VAN EURIPIDES

In de tijd van Euripides was Athene een stad zo groot als twee keer Leiden. Vele andere steden (waaronder Marathon) vielen onder het Atheense gezag. Nadat het immense Perzische rijk was verslagen (de *Perzische Oorlogen*, tussen 499-479 voor Christus) raakte Athene tot grote economische en culturele bloei: het werd een centrum van wetenschap en cultuur, en ook op politiek gebied vonden er allerlei ontwikkelingen plaats.

Athene had een directe democratie: iedere (mannelijke!) burger kon aan de politiek deelnemen en zat als het ware in de Tweede Kamer. Ten opzichte van andere steden, zoals Sparta op de Pelopponesus, was Athene zeer vooruitstrevend. Sparta was conservatief en kende geen democratie, maar werd geregeerd door een machtige adel. Uiteindelijk leidden de tegenstellingen tussen Athene en Sparta tot een oorlog (de *Pelopponesische Oorlog*, 431-404 voor Christus) waaruit Athene uiteindelijk als verliezer tevoorschijn kwam. De strijd tussen Athene en Sparta betekende de fatale verzwakking van het eens zo machtige Griekse imperium.

INHOUD VAN HET STUK

Hieronder volgt een samenvatting van de oorspronkelijke tekst van Euripides.

Herakles, zoon van de oppergod Zeus en de mooie Alkmene, was door koning Eurystheus van Argos gedwongen de beroemde twaalf werken te verrichten. Na zijn dood probeert Eurystheus de kinderen van Herakles uit te schakelen, omdat hij bang is dat ze de vernederingen die hun vader moest ondergaan op hem zullen wreken. De kinderen vluchten het land uit en zoeken overal in Griekenland asiel, daarbij geholpen door Alkmene en Iolaos, Herakles' neef en oude strijdmakker. Geen land wil de vluchtelingen opnemen, uit angst voor een oorlog met Argos, en dus worden de kinderen telkens weer over de grens gezet. Uiteindelijk belanden ze in Marathon, in het gebied van Athene. Koning Demophon is de eerste die hen de toegang niet weigert, maar daarmee haalt hij zich inderdaad de woede van Eurystheus op de hals. Wanneer Eurystheus zijn leger heeft gemobiliseerd en optrekt naar de grens met Athene, verzamelt ook Hyllos, een oudere zoon van Herakles een strijdmacht om daarmee vanaf het Atheense grondgebied het leger van Eurystheus te weerstaan.

Voorafgaand aan een veldslag probeerden de Grieken door middel van offers de wil van de goden te peilen. Zieners leidden uit het verloop van de plechtigheden af hoe de wil van de goden geïnterpreteerd moest worden. Tijdens de ceremonie die op bevel van Demophon te Marathon plaatsvindt, blijkt dat de goden pas tevreden zijn als er een meisje wordt geofferd van adellijke afkomst. Eén van de dochters van Herakles biedt zich aan. Haar aanbod wordt geaccepteerd, Hyllos wint de strijd met behulp van Iolaos - die op wonderbaarlijke wijze zijn jeugd terugvindt - en Eurystheus wordt als krijgsgevangene meegenomen naar Marathon. Daar voorspelt hij, dat de kinderen van Herakles de edelmoedigheid van Demophon niet zullen belonen: als ze groot zijn, zullen ze optrekken tegen het Atheense rijk - een verwijzing naar de Pelopponesische Oorlog die ten tijde van de eerste opvoering van *De kinderen van Herakles* net een paar jaar aan de gang is. In strijd met de Atheense wetten wordt Eurystheus niet in vrijheid gesteld: de wraakgevoelens van Alkmene zijn zo heftig, dat hij op haar bevel wordt gedood en zelfs geen behoorlijke begrafenis krijgt.

DE BEWERKING: FRAGMENT 1

Het fragment hieronder is een inlassing in de oorspronkelijke tekst; de kinderen van Herakles, twee meisjes en twee jongens, hebben een veilig onderkomen gevonden in het paleis van koning Demophon en praten met elkaar over de aanstaande oorlog en over het offer dat gebracht moet worden om de oorlog succesvol te laten verlopen.

EERSTE MEISJE Het wordt oorlog, zeggen ze.

TWEEDE MEISJE Sommige mensen zeggen dat de koning gek geworden is.

EERSTE JONGEN Omdat hij ons beschermt.

TWEEDE MEISJE Ze zeggen dat dat veel te gevaarlijk is.

TWEEDE JONGEN En omdat hij niet wil dat ze ons meenemen.

EERSTE JONGEN Hij kan die oude mensen beter het land uitzetten, zeggen ze.

TWEEDE MEISJE En die kinderen erbij.

EERSTE JONGEN Want het is dom dat hij ons wil beschermen.

TWEEDE JONGEN Maar ik vind de koning aardig.

TWEEDE MEISJE Ik ben niet bang. Het leger van de Atheners gaat winnen.

EERSTE JONGEN Misschien.

TWEEDE MEISJE Zeker.

TWEEDE JONGEN Hoe weet je dat nou zeker?

EERSTE JONGEN Overal in de stad branden vuren.

EERSTE MEISJE Dat hebben de priesters gedaan.

TWEEDE MEISJE Ja. Om offers te brengen.

TWEEDE JONGEN De koning heeft ook zieners geroepen.

TWEEDE MEISJE Zieners? Wat zijn dat?

EERSTE JONGEN Een soort waarzeggers.

EERSTE MEISJE Weet je wat ik heb gehoord?

TWEEDE MEISJE Nou?

EERSTE MEISJE Dat die waarzeggers iets vreselijks zeggen.

EERSTE JONGEN Wat dan?

EERSTE MEISJE Dat er een meisje geofferd moet worden.

TWEEDE MEISJE Een meisje?

TWEEDE JONGEN Welk meisje?

EERSTE MEISJE Dat weet ik niet. Een meisje van adellijke afkomst.

EERSTE JONGEN En voor wie moet ze dan geofferd worden?

EERSTE MEISJE Voor Persephone.

TWEEDE MEISJE Voor Persephone?

TWEEDE JONGEN Persephone? Wie is dat?

EERSTE MEISJE De dochter van Zeus en van de godin Demeter.

TWEEDE MEISJE Waarom moet dat?

EERSTE MEISJE Omdat het leger van Athene anders gaat verliezen.

EERSTE JONGEN Zeggen ze dat allemaal? Al die zieners?

TWEEDE MEISJE Ja, zeggen al die waarzeggers dat?

EERSTE MEISJE Allemaal.

TWEEDE MEISJE De Atheners gaan niet verliezen.

EERSTE MEISJE Wie zegt dat?

EERSTE JONGEN Zo iets kun je nooit zeker weten.

TWEEDE JONGEN Nee. Dat weet je niet.

TWEEDE MEISJE Dat weet ik wel.

EERSTE JONGEN Een meisje...

DE BEWERKING: FRAGMENT 2

Het fragment dat nu volgt, komt ook in de oorspronkelijke tekst voor, maar op een iets andere manier. Het Tweede meisje heeft besloten dat ze zich wil opofferen en vertelt dat aan haar grootmoeder Alkmene.

TWEEDE MEISJE Ik wil sterven.

ALKMENE Wat zeg je?

TWEEDE MEISJE Ik wil sterven. Ik weet wat de waarzeggers gezegd hebben. Voor de redding van Athene moet er een meisje worden geofferd. Niet een dier, maar een meisje.

ALKMENE Ja, je hebt het goed gehoord. En terecht weigert koning Demophon aan deze dwaze eis te voldoen. Hij kan het probleem niet oplossen, wij kunnen het probleem niet oplossen. Iolaos zal zo meteen wel hier zijn. Je moet je klaarmaken, jij, je zusje en je twee broers. Er zit niets anders

voor ons op dan dat we ergens anders bescherming zoeken. Opnieuw.

TWEEDE MEISJE Het is dus waar. En onze redding en die van Athene hangt af van dat ene offer.

ALKMENE Of van ons vertrek.

TWEEDE MEISJE Nee, ik wil niet weg. Ik wil dat offer zijn.

ALKMENE Kind...

TWEEDE MEISJE Ik wil niet opnieuw vluchten en opnieuw mensen tegenkomen die ons kwaad willen doen. Ik wil bewijzen dat ik een dochter ben van Herakles. Hij was de dapperste man van de wereld en hij was niet bang om dood te gaan.

ALKMENE Lief kind, je bent de heldenmoed van je vader waardig, mijn trots is even groot als mijn verdriet om wat je te wachten staat.

TWEEDE MEISJE Ik smeeek u, grootmoeder, laat mij sterven. Ik heb er goed over nagedacht. Het is niet omdat ik een heldin wil zijn, maar omdat ik mijn zusje, mijn twee broertjes... omdat ik iedereen wil redden.

ALKMENE Ga terug naar de andere drie. Wat je wilt, is een dwaasheid. Maar ik moet dit bespreken met Iolaos en met koning Demophon.

TWEEDE MEISJE Goed. Als u maar weet, dat mijn leven niet belangrijk is. Het is mijn eigen keus om te sterven. Als ik dit land kan redden, dan ben ik juist gelukkig en hoef ik niet verdrietig te zijn.

ALKMENE Maar...

TWEEDE MEISJE En u ook niet.

ALKMENE Goed, ga terug in het paleis en denk erom: blijf daar. Er is weinig tijd. Ik zal Iolaos en Demophon om advies vragen.

DE BEWERKING: FRAGMENT 3

In het volgende fragment (vrij letterlijk volgens Euripides) vertelt een dienaar aan Alkmene, aan de in leven zijnde kinderen en aan de burgers van de stad over de overwinning op de legers van koning Eurystheus en over de heldenrol die Iolaos tijdens de strijd heeft gespeeld, ondanks zijn hoge leeftijd.

DIENAAR En toen de oude Iolaos zag hoe de laffe Eurystheus in zijn vierspan trachtte te ontkomen, stormde hij vol dapperheid op

het vierspan af, vocht met Eurystheus, nam hem gevangen, bond zijn polsen vast en bracht hem naar hier.

ALKMENE Eurystheus zelf? Naar hier?

DIENAAR Eurystheus, de angstige koning, die zo lang door het lot begunstigd was, maar die nu moet aanzien hoe de zaken voor hem een fatale wending nemen.

TWEEDE BURGER De offerdood van een onschuldig meisje en de onwaarschijnlijke kracht die de onsterfelijke goden verleenden aan een oude man hebben hem in de diepte gestort.

EERSTE BURGER Zijn ondergang is voor iedereen een wijze les: benijd geen mens om zijn schijnbare voorspoed voordat hij in zijn graf ligt, want niets is wisselvalliger dan het lot.

TWEEDE BURGER Almachtige Zeus, u die beslist over nederlaag en overwinning, dit is de dag die ons van wrede angst bevrijdt.

EERSTE BURGER Geen sterveling kan twijfelen aan de boodschap van de god, die te allen tijde de eigenwaan en de hoogmoed van de slechte mensen bestraft.

ALKMENE Eindelijk, Zeus, is mijn ellende tot u doorgedrongen. Het heeft ondraaglijk lang geduurd, maar toch dank ik u voor de gunst die u mij nu bewijst. Vroeger durfde ik niet te geloven dat mijn zoon was opgenomen in het gezelschap van de goden, maar nu ben ik ervan overtuigd. Kinderen, jullie zijn verlost van jullie angsten, verlost van de vervloekte Eurystheus. Nu kunnen jullie veilig met mij terugkeren naar de stad van jullie vader, zijn erfgrond in bezit nemen, en offers brengen aan onze beschermgoden: alles wat jullie ontzegd was in jullie ellende. *(tot de Dienaar)* Maar vertel, waarom heeft Iolaos het leven van Eurystheus gespaard? Wat zit daarachter? Het lijkt me niet verstandig geen wraak te nemen op een gevangen vijand.

DIENAAR Iolaos heeft het recht van Eurystheus gerespecteerd, zo goed als het recht van iedere krijgsgevangene. Hij laat het vonnis over aan u. Hij heeft mij gevraagd u dit te zeggen: dat hij hoopt dat u een rechtvaardig oordeel velt, in overeenstemming met de wetten die hier in Athene gelden.

ALKMENE Neem deze kinderen mee naar het paleis van Demophon en breng meteen daarna de laffe tiran van Argos naar hier.

VOORBEREIDING

Vóór de voorstelling

Toneelgroep Al Dente

1. Leg uit wat jij je voorstelt bij de volgende zin:

Kenmerkend voor Al Dente is een directe, confronterende manier van acteren, waarbij de acteurs zich niet verstoppen achter hun personage, en waarbij het proces - theater maken - zichtbaar blijft in het product - de voorstelling.
2. Leg uit wat volgens jou de regisseur bedoelt met zijn motto 'Probeer het niet te zijn, probeer het te spelen'. Denk, om je gedachten te bepalen, aan het 'omgekeerde' motto dat een andere regisseur zou kunnen hebben: 'Probeer het niet te spelen, probeer het te zijn'.
3. Bezoek de website van toneelgroep Al Dente (www.aldente.nl) en bekijk op de pagina *Team* de foto van de spelers in *Asiel*. Kies één (volwassen) speler uit. Hou deze speler tijdens de voorstelling in de gaten en noteer na afloop:
 - in welk opzicht hij/zij zich in zijn/haar spel onderscheidde van de andere spelers;
 - of hij/zij zich hield aan het motto van de regisseur: 'Probeer het niet te zijn, probeer het te spelen';
 - in welke scène hij/zij er het best in slaagde 'het te spelen' en in welke scène het minst.

Euripides en Al Dente

4. Zoek op (bijbel, internet):
 - de tekst van Mattheus 25, 35-36;
 - de tekst van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens;
 - de tekst van het Verdrag van Genève betreffende de Behandeling van Krijgsgevangenen.
Ga na op welke wijze deze bronnen 'de verbinding met onze cultuur en de omstandigheden van onze tijd' tot stand zouden kunnen brengen. Lees daarvoor ook de samenvatting van de inhoud van het stuk.

VERWERKING (1)

Nà de voorstelling

De klassieke tragedie

5. Ga na of belangrijke kenmerken van de klassieke tragedie ook van toepassing zijn op *Asiel*. Licht steeds je antwoord toe.
 - wie vormen het koor? Wat is de functie van dit koor?
 - is er eenheid van plaats (en zijn er dus bodeverhalen)?
 - is er eenheid van tijd (gebeurtenissen binnen 24 uur)?
 - is er eenheid van handeling (één centraal thema)?

Euripides, leven en werk

6. Lees nog eens de volgende uitspraak:

De goden blijven in zijn stukken meer op de achtergrond, de menselijke karakters staan centraal.

Ga na of deze uitspraak ook geldt voor *Asiel*. Welke rol spelen de goden in *Asiel*? Zijn ze bepalend voor het verloop van de gebeurtenissen, ja of nee? Licht je antwoord toe.

Athene ten tijde van Euripides

7. Leg uit dat de 'tegenstellingen tussen Athene en Sparta' in *Asiel* heel duidelijk naar voren komen:
 - welke rollen vertegenwoordigen in *Asiel* de Atheense democratie?
 - welke rollen vertegenwoordigen de 'Spartaanse' aristocratie?

Inhoud van het stuk

8. In de discussie over normen en waarden ten tijde van Euripides deden ook de toneelschrijvers mee. Je zou kunnen zeggen dat - net als andere tragedies - ook *Asiel* een uitspraak doet over wat goed en wat slecht is.
 - zet de volgende personages eens op een schaal van goed naar slecht (bepaal een volgorde):
Iolaos - Alkmene - de kinderen - burgers - Demophon - Eurystheus
 - leg uit waarom je de keuze op jouw manier gemaakt hebt.

VERWERKING (2)

Recensie schrijven

Over de voorstelling *Asiel* van Al Dente ga je een recensie schrijven. Een recensie is een kritische beschouwing van een kunstuiting, in dit geval dus van een theatervoorstelling. Belangrijk is, dat je jezelf zowel tijdens het kijken als na afloop een mening vormt over de voorstelling: 'Wat vind ik er nou eigenlijk van?'

De volgende aspecten komen in een theaterrecensie vrijwel altijd aan bod:

1. De *feiten* (titel van de voorstelling, naam van de schrijver, (evt.) naam van de vertaler/bewerker, naam van het gezelschap, naam van de regisseur, namen van de speler(s), datum waarop de voorstelling is bijgewoond, plaats waar de voorstelling is bijgewoond)
2. De *inhoud* (waar de voorstelling over gaat)
3. Het *thema* (waar het in de voorstelling om gaat)
4. De *regie* (hoe de regisseur is omgegaan met de tekst, welke keuzes hij heeft gemaakt)
5. De *enscenering* (decor, kleding, belichting, muziek)
6. Het *spel* van de individuele acteurs (levendigheid, mimiek, geloofwaardigheid)
7. Een *algemeen eindoordeel* over de voorstelling

Ook in de recensie die jij gaat schrijven moeten deze aspecten worden behandeld. Om je op weg te helpen volgen hier enkele deelvragen met betrekking tot het thema (3) en de regie (4) van de voorstelling:

1. Wat was - volgens de makers / volgens mij - het thema van de voorstelling? Vond ik dat thema interessant genoeg?
2. In hoeverre was het thema herkenbaar in mijn eigen belevingswereld? En, voor zover ik dat kan beoordelen, in de belevingswereld van andere (jonge) mensen?
3. Heeft de voorstelling me aan het denken gezet door de manier waarop de regie het thema heeft uitgewerkt?
4. Wat waren de meest opvallende keuzes van de regie en waren dat naar mijn mening goede keuzes?

De mening die je hebt over al die aspecten van de voorstelling probeer je natuurlijk zoveel mogelijk te onderbouwen. Met andere woorden: door middel van *argumenten* geef je aan waarom je bepaalde dingen goed, minder goed of zelfs slecht vindt. Ga er vanuit dat je recensie geplaatst wordt in een jongerentijdschrift; je *doelgroep* wordt dus gevormd door mensen van ongeveer jouw leeftijd.

De opbouw van je recensie is aldus:

Titel ('Kop')

1. *Eerste alinea*: inleiding
Hierin: de feiten (1) en de inhoud (2)
2. *Tweede alinea*: beoordeling
Hierin: je mening over thema (3) en regie (4)
3. *Derde alinea*: beoordeling
Hierin: je mening over encenering (5) en spel (6)
4. *Vierde alinea*: beoordeling
Hierin: je eindoordeel (7)

Je recensie wordt beoordeeld op basis van de volgende criteria:

1. Heldere alinea-indeling (binnen de alinea regels volmaken; tussen de alinea's en na de titel een regel overslaan)
2. Inhoud (alle aspecten worden afdoende besproken)
3. Kwaliteit van de argumentatie
4. Correcte spelling
5. Rekening gehouden met de doelgroep

Tot slot nog een paar tips: lees de komende dagen af en toe een recensie op de kunstpagina van een dagblad. En: laat je inspireren door www.moose.nl, een website waarop bezoekers van toneelvoorstellingen mini-recensies plaatsen.